

ศูนย์อนามัยที่ 8 อุตรดิตถ์ กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ วัยเรียนวัยรุ่น	คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัด
	ชื่อตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ 1.2 ระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยเรียนวัยรุ่น (การส่งเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กวัยเรียน 6-12 ปี เขตสุขภาพที่ 8)

1. วัตถุประสงค์ (Objectives)

เพื่อลดอัตราการความชุกของฟันแท้ผุในเด็กอายุ 6-12 ปี รวมถึงการลดความรุนแรงของโรคและการสูญเสียฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 พร้อมทั้งสร้างความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพและให้เด็กวัยเรียนสามารถเฝ้าระวังโรคในช่องปากด้วยตนเอง (Self-surveillance) ภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ (New normal)

2. ขอบเขต (Scope)

แผนงานสุขภาพช่องปากประเทศไทยระยะ 20 ปี มีเป้าหมายให้ประชาชนมีสุขภาพช่องปากที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขทุกช่วงวัยของชีวิต การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการจัดบริการสุขภาพช่องปากให้มีความครอบคลุมทั้งการบริการส่งเสริม ป้องกัน รักษา ฟันฟู และสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานและบริการที่จำเป็น ซึ่งเป็นสำคัญในการทำให้ประชาชนมีสุขภาพช่องปากที่ดี ส่งผลต่อการมีสุขภาพดีตลอดช่วงชีวิต ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ที่ขณะนี้ ยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรคและไม่มียารักษาโรคโดยตรง จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยบริการสาธารณสุขต้องเตรียมความพร้อมในการจัดบริการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟันฟูสุขภาพช่องปากให้กับประชาชน การจัดบริการสุขภาพช่องปากในช่วงเวลานี้ หน่วยบริการควรเน้นความปลอดภัยในการให้บริการโดยจัดให้มีการปลอดภัยในเรื่องโครงสร้าง การจัดการสิ่งแวดล้อมของคลินิกบริการทันตกรรม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ให้บริการและผู้รับบริการเป็นหลัก ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้เน้นการปฏิบัติภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเคร่งครัดคู่มือ เพื่อให้หน่วยบริการและทันตบุคลากรมีความพร้อมในการจัดบริการสุขภาพช่องปากที่มีคุณภาพต่อไป

การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากเด็กวัยเรียน ภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ (New normal) ควรเน้นให้เด็กวัยเรียนสามารถเฝ้าระวังโรคในช่องปากด้วยตนเอง (Self-surveillance) การมีพฤติกรรมการแปรงฟัน 2-2-2 เน้นการแปรงฟันอย่างมีประสิทธิภาพ ลดพฤติกรรมกริบโรคน้ำตาลลิ้นเกินจากอาหาร ขนม และเครื่องดื่ม การตรวจฟันด้วยตนเองและสามารถบอกผู้ปกครองหรือครูได้ในกรณีที่ต้องการรักษาฉุกเฉินและเร่งด่วน ในส่วนของการจัดบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในช่วงเวลานี้ หน่วยบริการควรเน้นความปลอดภัยในการให้บริการควรมีการประเมินความเสี่ยงและจัดบริการตามความเสี่ยงและความจำเป็น และลดความเหลื่อมล้ำในการให้บริการ โดยจัดให้มีการปลอดภัยในเรื่องโครงสร้าง การ

จัดการสิ่งแวดล้อมของคลินิกบริการทันตกรรม และจัดระบบการให้บริการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ให้บริการและผู้รับบริการเป็นหลัก

บทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ

องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

1. การจัดทำแผนงานโครงการ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน โดยตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วม
2. การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่โดยตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วม
3. ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดีในชุมชน
4. การจัดทำข้อตกลงร่วมกัน/ข้อกำหนด/มาตรการทางสังคม หรือที่เรียกเป็นอื่นของชุมชน ในการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน ในพื้นที่ โดยตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วม
5. การคืนข้อมูลสถานการณ์ปัญหาสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน การดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ให้ภาคีเครือข่าย ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น การคืนในเวทีประชุมประชาคมตำบล/ประชาคมหมู่บ้าน หนังสือประชาสัมพันธ์ จดหมายข่าว เป็นต้น
6. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ธารรงค์ เพื่อสร้างกระแสสังคมในระดับตำบลรูปแบบต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น สปอตวิทยุ สื่อออนไลน์สื่อพื้นบ้าน เป็นต้น
7. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดบริการสุขภาพช่องปาก ให้ข้อมูลข่าวสารความรู้และให้คำปรึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก
8. การสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน หรือการคิดค้นนวัตกรรมหรือรูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน

สถานศึกษา

1. จัดหาและพัฒนาศักยภาพครู/บุคลากรทางการศึกษาผู้สอนสุขศึกษาและงานอนามัยโรงเรียน
2. จัดการเรียนการสอนสุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากให้เหมาะสมกับเด็กอายุ 6-12 ปี
3. การจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนเพื่อพัฒนาให้นักเรียน/นักศึกษามีความรู้และทักษะในการป้องกันและจัดการปัญหา รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กวัยเรียน
4. การจัดระบบคัดกรอง ส่งต่อ นักเรียนเพื่อรับบริการทันตกรรมกับสถานบริการสาธารณสุข/หน่วยงานของรัฐ/หน่วยงานของเอกชน รวมทั้งมีระบบติดตามการเข้ารับบริการทันตกรรมของนักเรียน
5. การพัฒนาศักยภาพแกนนำนักเรียน ให้มีความรู้ สามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือเพื่อนได้
6. การสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน หรือการคิดค้นนวัตกรรมหรือรูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน

สถานบริการสาธารณสุข

1. การจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพเด็กวัยเรียน การจัดลำดับปัญหาสุขภาพวัยเรียน การจัดทำแผนการดูแลสุขภาพช่องปากในพื้นที่
2. ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก โรคในช่องปาก และการเข้าถึงบริการทันตกรรมให้กับนักเรียนและครอบครัวในพื้นที่
3. จัดบริการและส่งเสริมป้องกันการเกิดโรคในช่องปากในเด็กวัยเรียน
4. พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายในสถานศึกษา ชุมชน ในการส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน
5. . ประสานงานและสนับสนุนกิจกรรมเชิงรุกในสถานศึกษา ชุมชน ในการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน
6. การประเมินผลความพึงพอใจของผู้รับบริการ
7. การสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน หรือการคิดค้นนวัตกรรมหรือรูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในวัยเรียน

สถานประกอบกิจการ

1. ส่งเสริมให้เด็กวัยเรียนเข้าถึงยาสีฟันที่ผสมฟลูออไรด์ แปรงสีฟันที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน
2. มีการจัดการจำหน่ายอาหารที่มีปริมาณน้ำตาลน้อย ขนมที่มีประโยชน์และเอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี รวมทั้งมีการจัดสิ่งแวดล้อมรอบรั้วโรงเรียนให้เหมาะสม

ครอบครัวและชุมชน

1. ผู้นำชุมชน ตัวแทนพ่อแม่/ผู้ปกครอง เครือข่ายภาคประชาชนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการประเมิน เฝ้าระวังและคัดกรองช่องปาก รวมทั้งมีส่วนในการช่วยเหลือให้เด็กวัยเรียนเข้าถึงบริการทันตกรรม

ศูนย์อนามัย

1. ประสานส่วนกลางและจังหวัด และเป็นพี่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่จังหวัด
2. การเยี่ยมเสริมพลัง นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานของจังหวัด
3. แจ้งผลการประเมินเบื้องต้นให้กับพื้นที่
4. รวบรวมผลการประเมินรับรองและแจ้งให้ส่วนกลาง

สำนักทันตสาธารณสุข

1. กำหนดนโยบาย แนวทาง เป้าหมายในการพัฒนา
2. จัดทำสื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน หลักสูตรการเรียนการสอนด้านสุขภาพช่องปากแบบ Active learning เพื่อสร้างความรอบรู้และ พฤติกรรมสุขภาพช่องปากที่พึงประสงค์เด็กวัยเรียน
3. สนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงาน สุ่มเยี่ยมเสริมพลัง

4. จัดเวทีมอบโล่รางวัล และถอดบทเรียนการพัฒนากระบวนการบนามัยโรงเรียน เฝ้าระวังสุขภาพช่องปาก จัดสิ่งแวดล้อม สร้าง self-care

3. คำจำกัดความ (Definition)

-

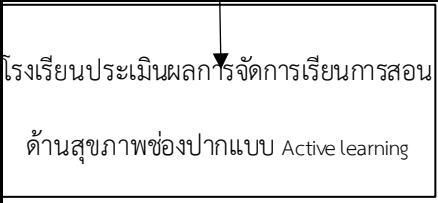
4. ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยเรียนวัยรุ่น ศูนย์อนามัยที่ 8 อุตรธานี

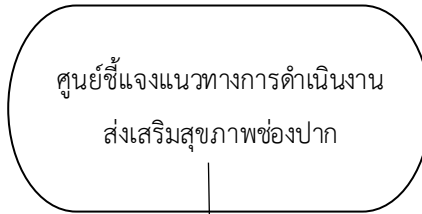
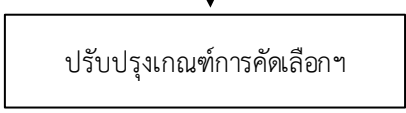
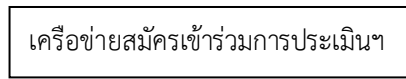
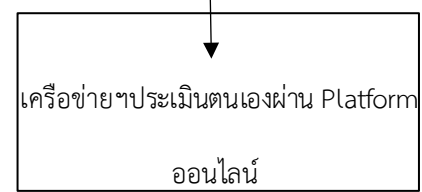
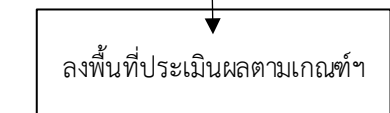
5. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure)

1. กิจกรรมการเรียนการสอนด้านสุขภาพช่องปากแบบ Active learning

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
1	<p>ศูนย์ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพช่องปาก</p>	ศูนย์อนามัยที่ 8 อุตรธานี จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้กับผู้รับผิดชอบงานทันตสาธารณสุข สสจ.ในเขตสุขภาพที่ 8	1 วัน	ชนกนันท์ ทองดอนบม	-
2	<p>โรงเรียนสมัครเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้านสุขภาพช่องปาก แบบ Active learning</p>	โรงเรียนสามารถแจ้งความประสงค์เข้าร่วมโครงการผ่านศูนย์อนามัย	สามารถดำเนินการได้ตลอดเวลา	ชนกนันท์ ทองดอนบม	-
3	<p>โรงเรียนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนด้านสุขภาพช่องปากแบบ Active learning</p>	เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนการสอนด้านสุขภาพช่องปากแบบ Active learning	1 วัน	ชนกนันท์ ทองดอนบม	-
4	<p>โรงเรียนทำจัดการเรียนการสอนด้านสุขภาพช่องปากแบบ Active learning</p>	จัดการเรียนการสอนด้านสุขภาพช่องปากแบบ Active learning	สามารถดำเนินการได้ตลอดเวลา	โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	-

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
5	 <p>โรงเรียนประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ด้านสุขภาพช่องปากแบบ Active Learning</p>	ประเมินการจัดการเรียน การสอนด้านสุขภาพช่อง ปากแบบ Active Learning ผ่านระบบออนไลน์	สามารถ ดำเนินการได้ ตลอดเวลา	สำนักทันต สาธารณสุข	

2. กิจกรรมคัดเลือกเครือข่ายเด็กไทยฟันดี

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
1	 <p>ศูนย์ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพช่องปาก</p>	ศูนย์อนามัยที่ 8 อุดรธานี จัดประชุมชี้แจงแนว ทางการดำเนินงานให้กับ ผู้รับผิดชอบงานทันต สาธารณสุข สสจ.ในเขต สุขภาพที่ 8	1 วัน	ชนกนันท์ ทองดอนบม	-
2	 <p>ปรับปรุงเกณฑ์การคัดเลือกฯ</p>	ปรับปรุงเกณฑ์การ ประเมินให้เข้ากับ สถานการณ์การระบาดโค วิด-19	8 เดือน	สำนักทันต สาธารณสุข	-
3	 <p>เครือข่ายสมัครเข้าร่วมการประเมินฯ</p>	โรงเรียนสมัครเข้าร่วมการ ประเมินฯ	สามารถ ดำเนินการได้ ตลอดเวลา	โรงเรียนที่ เข้าร่วม โครงการ	
4	 <p>เครือข่ายฯประเมินตนเองผ่าน Platform ออนไลน์</p>	ประเมินตนเองผ่าน Platform ออนไลน์	สามารถ ดำเนินการได้ ตลอดเวลา	โรงเรียนที่ เข้าร่วม โครงการ	-
5	 <p>ลงพื้นที่ประเมินผลตามเกณฑ์ฯ</p>	ประเมินผลตามเกณฑ์ฯ	1วัน	ชนกนันท์ ทองดอนบม	

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
6		รวบรวมคะแนนและส่งผลการประเมินไปยังสำนักทันตสาธารณสุข	3 วัน	ชนกนันท์ ทองดอนบม	
7		จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมอบรางวัล	1 วัน	สำนักทันตสาธารณสุข	

สัญลักษณ์ที่ใช้

	จุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ
	กิจกรรมและการปฏิบัติงาน
	การตัดสินใจ เช่น การตรวจสอบ การอนุมัติ
	แสดงถึงทิศทาง หรือการเคลื่อนไหวของงาน
	จุดเชื่อมต่อระหว่างขั้นตอน

6. ภาคผนวก (ถ้ามี)

- เอกสารอ้างอิง

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScjKknfOEncBk5aY6ObOU84v0xwkpBzhvEuiZeJy8mhUpKh1Q/viewform> แบบประเมินตนเองสำหรับโรงเรียน

https://dental2.anamai.moph.go.th/ewtadmin/ewt/dental/ewt_dl_link.php?nid=4749&filename=pd
เกณฑ์โรงเรียนเครือข่ายเด็กไทยฟันดีฉบับปรับปรุงปี 2564